

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
YOUNG SCIENTISTS COUNCIL

ISSN 2308-4855 (Print)
ISSN 2308-4863 (Online)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК:

**Міжвузівський збірник наукових праць молодих
вчених Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка**

HUMANITIES SCIENCE CURRENT ISSUES:

**Interuniversity collection of Drohobych
Ivan Franko State Pedagogical University
Young Scientists Research Papers**

ВИПУСК 74. ТОМ 1
ISSUE 74. VOLUME 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2024

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 5 від 30.05.2024 р.)*

Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. – Вип. 74. Том 1. – 440 с.

Видання розраховане на тих, хто цікавиться питаннями розвитку педагогіки вищої школи, а також філології, мистецтвознавства, історії.

Редакційна колегія:

Пантюк М.П. – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Душний А.І.** – співредактор, кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ільницький В.І.** – співредактор, доктор історичних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Дмитрів Г.І.** – відповідальний секретар, кандидат філологічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Андрєєв В.М.** – доктор історичних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка); **Батюк Т.В.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Баукова А.Ю.** – кандидат історичних наук, доцент (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Бермес І.Л.** – доктор мистецтвознавства, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Боровик Л.А.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'ячука); **Волошин С.М.** – кандидат педагогічних наук (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Гриченко Г.З.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галів М.Д.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галик В.М.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Гук О.В.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Гжесяк Ян** – доктор абілітований, надзвичайний професор кафедри (Державна вища професійна школа в Коніні, Польща); **Дутчак В.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Засць В.М.** – кандидат мистецтвознавства, доцент (Національна музична академія України імені Петра Чайковського); **Зимомря І.М.** – доктор філологічних наук, професор (Ужгородський національний університет); **Іванишин П.В.** – доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Кекош О.М.** – кандидат педагогічних наук (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Корсак Р.В.** – доктор історичних наук, професор (Ужгородський національний університет); **Кравчик М.О.** – кандидат філософських наук, доцент (Міжнародний гуманітарний університет); **Лазурко Л.М.** – доктор історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Мартинів Л.І.** – кандидат мистецтвознавства, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Маршалек-Кава Джоанна** – доктор наук, доцент (Університет Миколая Коперника в Торуні, Торунь, Польща); **Масненко В.В.** – доктор історичних наук, професор (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького); **Мафтин Н.В.** – доктор філологічних наук, професор (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Мацьків П.В.** – доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Медвідь О.В.** – кандидат історичних наук (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Невмержицька О.В.** – доктор педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Оршанський Л.В.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пагута М.В.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пантюк Т.І.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Петречко О.М.** – доктор історичних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Печарський А.Я.** – доктор філологічних наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Попп Р.П.** – кандидат історичних наук (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Синкевич Н.Т.** – кандидат мистецтвознавства, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ситник О.М.** – доктор історичних наук, професор (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького); **Сташевська І.О.** – доктор педагогічних наук, професор (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України; **Сташевський А.Я.** – доктор мистецтвознавства, професор (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України; **Стецик Ю.О.** – доктор історичних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Стреначікова Марія** – доктор наук (doc. CSc., PhD.), (Академія мистецтв у Банській Бистриці); **Тельвак В.П.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Устименко-Косоріч О.А.** – кандидат мистецтвознавства, доктор педагогічних наук, професор (Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка); **Футала В.П.** – доктор історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Чик Д.Ч.** – доктор філологічних наук, доцент (Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка); **Яворська Г.Х.** – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний гуманітарний університет); **Янишин Б.М.** – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник (Інститут історії України НАН України); **Яремчук В.П.** – доктор історичних наук, професор (Національний університет «Острозька академія»).

Збірник індексується в міжнародній базі даних Index Copernicus International.

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 6143 від 28.12.2019 р. (додаток 4) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі педагогічних наук (011 – Освітні, педагогічні науки, 012 – Дошкільна освіта, 013 – Початкова освіта, 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями), 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), 016 – Спеціальна освіта).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі філологічних наук (035 – Філологія) та у галузі культури і мистецтва (022 – Дизайн, 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, 024 – Хореографія, 025 – Музичне мистецтво, 026 – Сценічне мистецтво, 027 – Музеєзнавство, пам'яткознавство, 028 – Менеджмент соціокультурної діяльності).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 1290 від 30.11.2021 р. (додаток 3) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі історичних наук (032 – Історія та археологія).

Регістрація суб'єкта «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1190 від 11.04.2024 року. Ідентифікатор медіа R30-04753.

Усі електронні версії статей збірника оприлюднюються на офіційному сайті видання
www.aphn-journal.in.ua

Редакційна колегія не обов'язково поділяє позицію, висловлену авторами у статтях, та не несе відповідальності за достовірність наведених даних та посилань.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Засновник і видавець – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, співзасновники Ільницький В.І., Душний А.І., Зимомря І.М.
Адреса редакції: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, обл. Львівська, 82100. тел.: (03244) 1-04-74, факс: (03244) 3-81-11, e-mail: info@aphn-journal.in.ua

© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2024
© Пантюк М.П., Душний А.І., Зимомря І.М., 2024

Recommended for publication
by Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Academic Council
(protocol No 5 from 30.05.2024)

Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers / [editors-compilers M. Pantyuk, A. Dushnyi, V. Ilnytskyi, I. Zymomrya]. – Drohobych : Publishing House „Helvetica”, 2024. – Issue 74. Volume 1. – 440 p.

The journal is intended for all interested in high school pedagogy, philology, art, and history.

Editorial board:

M. Pantyuk – Editor-in-Chief, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector for Scientific Work (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical); **A. Dushnyi** – Co-Editor, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Ilnytskyi** – Doctor of History, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **I. Dmytriv** – Corresponding Secretary, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Andriev** – Doctor of History, Professor (Kyiv Grinchenko University); **T. Batiuk** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **A. Baukova** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Lviv National University); **I. Bernes** – Doctor of Arts, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **L. Borovyk** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Academician Stepan Demianchuk International University of Economics and Humanities); **S. Voloshyn** – Candidate of Pedagogical Sciences (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **H. Hrytsenko** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **M. Haliv** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Halyk** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Huk** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **J. Gzhesiak** – Dr. Gab., Associate Professor (Konin Higher Secondary School of Education); **V. Dutchak** – Doctor of Arts, Professor (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **V. Zaiets** – Candidate of Art Studies, Associate Professor (National Music Academy of Ukraine named after Peter Tchaikovsky); **I. Zymomria** – Doctor of Philology, Professor (Uzhgorod National University); **P. Ivanyshyn** – Doctor of Philology, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Kekosh** – Candidate of Pedagogical Sciences (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **R. Korsak** – Doctor of Historical Sciences, Professor (Uzhhorod National University); **M. Kravchyk** – Ph.D. in Philosophy, Associate Professor (International Humanitarian University); **L. Lazurko** – Doctor of History, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **L. Martyniv** – Candidate of Art Studies, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **Marszalek-Kawa Joanna** – Doctor of Science, Associate Professor (Nicolaus Copernicus University in Torun, Torun, Poland); **V. Masnenko** – Doctor of History, Professor (Bogdan Khmelnytsky Cherkasy National University); **N. Maftyn** – Doctor of Philology, Professor (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **P. Matskiy** – Doctor of Philology, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Medvid** – Ph.D. in History, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Nevmerzhytska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (General Pedagogy and Preschool Education of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **L. Orshanskyi** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **M. Pahuta** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **T. Pantiuk** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Petrechko** – Doctor of History, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **A. Pecharskyi** – Doctor of Philological Sciences, Professor (Lviv National University); **R. Popp** – Ph.D. in History, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **N. Synkevych** – Candidate of Arts, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Sytnyk** – Doctor of Historical Sciences, Professor (Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University); **I. Stashevskya** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Academic Affairs of Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine; **A. Stashevskiy** – Doctor of Arts, Professor (Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine; **Y. Stetsyk** – Doctor of History, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **M. Strenachikova** – Doctor of Science (Doc. CSc., PhD.), (Academy of Arts in Banska Bystrica); **V. Telvak** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Futala** – Doctor of History, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Ustyomenko-Kosorich** – Candidate of Art History, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko); **D. Chyk** – Doctor of Philology, Associate Professor (Taras Shevchenko Kremenets Regional Humanities and Pedagogical Academy); **H. Yavorska** – Doctor of Education, Professor (International Humanitarian University); **B. Yanyshyn** – Candidate of Historical Sciences, Senior Research Associate (Institute of History of Ukraine of the NAS of Ukraine); **V. Yaremchuk** – Doctor of History, Professor (Ostroh Academy National University).

The collection is included in such international databases as **Index Copernicus International**.

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 28.12.2019 № 6143 (annex 4), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on pedagogical sciences (011 – Educational, pedagogical sciences, 012 – Pre-school education, 013 – Primary education, 014 – Secondary education (subject specialization), 015 – Professional education (in the field of specializations), 016 – Special education).

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 17.03.2020 № 409 (annex 1), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on philological sciences (035 – Philology) and culture and arts (022 – Design, 023 – Fine arts, decorative arts, restoration, 024 – Choreography, 025 – Musical arts, 026 – Performing art, 027 – Museum and monument studies, 028 – Management of socio-cultural activities).

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 30.11.2021 № 1290 (annex 3), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on historical sciences (032 – History and Archeology).

Registration of Print media entity «Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers»: Decision of the National Council of Television and Radio Broadcasting of Ukraine № 1190 as of 11.04.2024. Media ID: R30-04753.

All electronic versions of articles in the collection are available on the official website edition
www.apfn-journal.in.ua

Editorial board do not necessarily reflect the position expressed by the authors of articles,
and is not responsible for the accuracy of these data and references.

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

Founder and Publisher – Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
co-founders V. Ilnytskyi, A. Dushnyi, I. Zymomrya.

Editorial address: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ivana Franka str., 24, Drohobych, Lviv region,
82100. tel.: (03244) 1-04-74, fax: (03244) 3-81-11, e-mail: info@apfn-journal.in.ua

© Drohobych State Ivan Franko
Pedagogical University, 2024
© M. Pantyuk, A. Dushnyi, I. Zymomrya, 2024

Леся КРАВЧЕНКО,

orcid.org/0000-0002-3148-2474

доктор філологічних наук,

професор кафедри зарубіжної літератури та полоністики

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

(Дрогобич, Львівська область, Україна) *lesya_kravchenko58@ukr.net*

Марина ШУТІЙ,

orcid.org/0009-0002-7851-8419

студентка I курсу магістратури гуманітарного факультету

Мукачівського державного університету

(Мукачево, Закарпатська область, Україна) *Shutii.M@mail.msu.edu.ua*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ-ДИСПУТІВ ТА УРОКІВ-СЕМІНАРІВ ІЗ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

У статті проаналізовано аспекти проведення інноваційних видів занять: уроків-диспутів та уроків-семінарів із зарубіжної літератури у старших класах. Ми виразили, що такі заняття корелюють із віковими, психологічними особливостями старшокласників: розвитком критичного, творчого мислення з попереднім аналізом, синтезом, узагальненням інформації. Диспути та семінари готують старшокласників до самостійної аналітичної роботи, реалізації ідей та пошуково-дослідної діяльності у творчому форматі, що потрібно для власної реалізації у подальшому житті випускників ліцею/гімназії, а також це є підготовка до таких же видів роботи у вищих навчальних закладах.

Також нами виражено роль таких занять із зарубіжної літератури саме в парадигмі старшої школи: це можливість поєднати культурологічний, біографічний, мовно-стилістичний підходи в інтерпретації твору з окресленням цілісної картини світу того часу та показом актуальності доробку автора сьогодні. У статті надані й практичні приклади проблемних тематик для організації диспутів та семінарів в 10–11 класах відповідно до навчальної програми із зарубіжної літератури для закладів середньої освіти (2022 року). Варіанти тем уроків-диспутів скеровані у вигляді запитань з можливістю зайняти учнями одну з позицій, а для уроків-семінарів сформовані проблемні запитання, які потребують різновекторного дослідження домінант. Зазначено, що проведення диспутів доцільне більше під час вивчення епічних, драматичних творів, а ліричні – ефективніше практично опрацьовувати на семінарах (хоча і під час таких занять можна детальніше з'ясувати глибини творів всіх інших родів, жанрів літератури). Надано у статті також варіації проведення семінарів з культурологічними складниками, що розширюють світогляд старшокласників у напрямку мистецтвознавства різних епох, стилів з можливістю здійснення подальшої самостійної якісної інтерпретації не лише літературних доробків, але й шедеврів кінестетичного, аудіального, візуального мистецтва.

Ключові слова: урок-диспут, урок-семінар, методика викладання зарубіжної літератури, старша школа, нетрадиційні уроки.

Lesia KRAVCHENKO,

orcid.org/0000-0002-3148-2474

Doctor of Philological Sciences,

Professor at the Department of Foreign Literature and Polonistics

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

(Drohobych, Lviv region, Ukraine) *lesya_kravchenko58@ukr.net*

Maryna SHUTII,

orcid.org/0009-0002-7851-8419

student of the 1st year of the master's degree of the Faculty of Humanities

Mukachevo State University

(Mukachevo, Transcarpathian region, Ukraine) *Shutii.M@mail.msu.edu.ua*

FEATURES OF LESSONS-DISPUTES AND LESSONS-SEMINARS ON FOREIGN LITERATURE IN UNIVERSITIES

In the article, we analyzed the aspects of conducting innovative types of classes: lessons-disputes and lessons-seminars on foreign literature in senior classes. We noted that such classes are correlated with the age and psychological characteristics of high school students: the development of critical, creative thinking with preliminary analysis, synthesis, and generalization

of information. Debates and seminars prepare high school students for independent analytical work, implementation of ideas and search and research activities in a creative format, which is necessary for their own realization in the future life of lyceum/gymnasium graduates, but also is preparation for such types of work in higher educational institutions.

We also outlined the role of such classes in foreign literature specifically in the high school paradigm. It is important to combine cultural, biographical, linguistic and stylistic approaches in the interpretation of the work with the reproduction of a complete picture of the world of that time and showing the relevance of the author's work to this day. In the article, we also provided practical examples of problematic topics for organizing debates and seminars in grades 10–11 in accordance with the curriculum on foreign literature for secondary education institutions (2022). We gave options for the topics of the debate lessons in the form of questions with the opportunity for students to take one of the positions, and for the seminar lessons we formulated problematic questions that require a multi-vector study of dominants. We also outlined that it is more appropriate to conduct debates during the study of epic, dramatic works, and to work on lyrical works more effectively in seminars (although during such classes it is possible to find out in more detail the depths of works of all other kinds and genres of literature). The article also provides variations of conducting seminars with cultural components that expand the worldview of high school students in the direction of art studies of different eras and styles with the possibility of further independent qualitative interpretation of not only literary works, but also masterpieces of kinesthetic, auditory, and visual arts.

Key words: a lesson-dispute, a lesson-seminar, the method of teaching foreign literature, high school, non-traditional lessons.

Постановка проблеми. Сучасна освітня система передбачає у старших класах (поки в 10–11 класах, пізніше – 10–12) профілізацію, що наближає учнів до майбутньої вибраної професії та готує їх до навчання в університеті. Також в парадигмі цієї освітньої структури передбачається застосування інноваційних технологій. Домінують форми інтерактивного навчання з вкрапленням пошуково-дослідної діяльності, що скеровують старшокласників до навчання в університеті. Зокрема, такими видами роботи є дискусія та семінари, які розвивають аналітичне мислення, урізноманітнюють процес активною діяльністю учнів з розвитком комунікативних навичок. Під час навчання дисципліни «Зарубіжна література» важливим є ефективне застосування таких методів на уроках із залученням культурологічного, компаративного складників наповнення матеріалу та міждисциплінарного підходу. Тож важливим є увиразнення особливостей застосування таких видів роботи на заняттях з літератури з точки зору методики.

Аналіз досліджень. Дослідження уроків-диспутів та уроків-семінарів здійснюється науковцями в парадигмі нетрадиційних занять, зокрема це простежуємо в доробках таких методистів, як О. Савченко, О. Киричук, Г. Костюк, В. Давидов та ін. У загальній методологічній науці розкривається семінар як емоційно-ціннісна складова покращення пізнавальної діяльності учнів, також С. Єфремов (С. Євремов, 2011) локально окреслює організацію семінарів у шкільному навчальному процесі. Щодо окремо уроків-диспутів наукові доробки не простежуються. У методиці викладання зарубіжної літератури семінари та диспути увиразнені також як інноваційні нетрадиційні заняття, що притаманні старшій школі,

адже передбачають достатньо високий рівень критичного мислення, навичок комунікації, терпіння, вмінь опрацьовувати різної складності наукові джерела тощо, та простежуються у загальнометодичних працях О. Орлової (О. Орлова, 2021), Л. Удовиченка (Л. Удовиченко, 2022), Ф. Штенбука (Ф. Штенбук, 2007). У парадигмі діалогової структури такі заняття номінує А. Богосвятська (А. Богосвятська, 2013). Однак окремих скерувань щодо проведення уроків-семінарів та уроків-диспутів із зарубіжної літератури в 10–11 класах не простежується, тому цей аспект потребує детальніших опрацювань.

Мета нашої статті полягає в окресленні особливостей організації диспутів та семінарів на уроках зарубіжної літератури в парадигмі структури старшої школи.

Виклад основного матеріалу. Інтерактивна діяльність на уроках зарубіжної літератури зараз є основною формою організації занять, що перейшла зі статусу «нетрадиційної» у «традиційну». Важливим є паралельне скерування в груповій роботі проблемності й самостійної науково-дослідної діяльності. Форма уроків-диспутів та семінарів є одними з найпродуктивніших таких видів уроків у старшій школі, адже вони дозволяють підвищити активність, мотивацію учнів, а також максимально долучають здобувачів освіти до діяльності на заняттях в університеті.

Диспут та семінар націлені на практичну роботу школярів та розвиток вмінь аналізу, синтезу, узагальнення, диференціації інформації з перетворенням її на власні інтерпретовані переконання.

Урок-диспут (з лат. – «переконання») – це суперечка, яка передбачає зіткнення відмінних думок з метою розв'язання певної проблеми (Ф. Штенбук, 2007).

Використання диспутів в освіті сягає ще часів Давньої Греції, де пізніше ця практика перейшла до організації судових процесів, однак сьогодні знайшла нове життя в навчальній парадигмі. На відміну від дискусії, що передбачає вибір лише однієї позиції як такої, що перемогла за аргументацією з певного спірного питання, під час диспуту учасники навчального процесу обговорюють різні грані поставленої ситуації та знаходять зв'язки з минулими знаннями, увиразнюють можливі шляхи обернення проблеми в певне дослідження: лінгвістичного, культурологічного, соціокультурного начала та можуть об'єднувати дихотомічні сторони питання. На таких заняттях кожен учень висловлюється та водночас деякі інші учасники займають позиції опонентів, рецензентів. Під час рефлексії домінантно узагальнюють основні пункти підсумку рецензенти, але у цьому процесі беруть участь межево й усі інші старшокласники.

Під час проведення диспуту на уроках зарубіжної літератури текстуальний аналіз, порівняно з такою, наприклад, формою, як бесіда, є, безумовно, більш ефективним, тому що вимагає від учнів досконалого знання тексту і, щонайголовніше, навичок самостійного обґрунтування власних думок з приводу аналізованого твору (Ф. Штенбук, 2007).

Діяльність на такому уроці скерована щодо одного проблемного питання, відповідь на яке може бути різною та дозволить учням зайняти певну позицію, її змінити, якщо аргументовано буде надана причина видозміни у своїх переконаннях, об'єднати позиції в одну синтезовану відповідь.

Ефективніше проводити уроки-диспути при вивченні епічних, драматичних творах. Так, наприклад, в 10-му класі можна організувати цей вид заняття з наданням таких тематик, як «“Божественна комедія” Данте Аліг'єрі – це філософсько-алегоричний твір чи лише політично-культурний маніфест часів Данте?», «Мистецтво і життя: чи може мистецтво змінити світ?» з опрацюванням твору «Портрет Доріана Грея» О. Уайльда, щодо твору Е. Т. А. Гофмана «Крихітка Цахес» можна надати тематики «Влада і краса: чи дійсно краса веде до щастя і влади?», «Зовнішність і сутність: чи можна судити про людину за її зовнішністю?», а під час глибшого осягнення однойменного твору Н.Р.М. Геймана можна надати питання «Чи зробила Кораліна правильний вибір, повернувшись у свій світ, чи їй краще було б залишитися в Іншому світі?».

Щодо 11-ого класу, то можна скерувати такі теми для диспуту, як «Людина і сенс життя: чи можливо знайти щастя?» на основі «Фауста» Й.В. Гьоте, «Влада і людина: чи можливо збе-

регти себе в жорстокому світі?» на прикладі твору «1984» Дж. Орвелла, «Чума – це хвороба тіла чи духу?» за однойменним романом А. Камю, «Модель однієї країни чи світу розкривається у творі «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...» Г. Бюллія».

Питання не передбачають під час диспуту обрання в кінці лише однієї правильної сторони медалі, а дозволяють всесторонньо проінтерпретувати образне, символічне, психологічне, метафоричне наповнення твору та дійти до багатошарового висновку (з опонуванням).

Щодо уроку-семінару, то його методисти виокремлюють, як такий, що «складає самостійне, переважно у позаурочний час, здобування учнями знань з використанням різноманітних джерел і наступним колективним обговоренням у класі наслідків цієї роботи» (Ф. Штенбук, 2007). Можливий на такому занятті поділ на групи старшокласників, що вивчають локально один з аспектів питання: історичного (історики/хроністи), культурологічного (культурологи), соціального (соціологи), філософського (філософи) та ін. Застосувати такий вид заняття доцільно при вивченні усіх епічних, ліричних та драматичних творів, на відміну від диспуту.

У 10-му класі можна організувати семінари на такі теми, як «Мо Янь «Геній»: відображення внутрішнього світу протагоніста як віддзеркалення сучасних соціокультурних викликів», «“Кава з кардамоном”: Відтворення та розгортання теми особистої трансформації через культурні пристрасті та кулінарні ноти», «Що символізує блакитний птах в однойменній п'єсі-феєрії М. Метерлінка?», «Гротеск та сатира – ключі до розкриття сенсу твору «Крихітка Цахес на прізвисько Цинобер» Е. Т. А. Гофмана», «Прояви об'єктивізму в романі «Пані Боварі» Г. Флобера».

В 11-му класі надамо приклади таких можливих семінарів, як «Чому Ф. Кафка перетворив Грегора Замзу саме на жука?», «Чи живе Всесвітнє зло в кожному з нас?» в аспекті розгляду роману А. Камю «Чума», «Голуб та червоний хрест – різні грані одного начала?» (на основі поезії «Міст Мірабо» І. Апполінера), «Трансцендентність в «Сонетах до Орфея» Р. Рільке», «Роль чайної церемонії у творі «Тисячі журавлів» Я. Кавабати», «Феномен істини в оповіданні «Скляний равлик» М. Павича».

Також семінари на уроках зарубіжної літератури можуть бути, окрім прямого діалогу з твором, локально біографічного характеру щодо певних письменників або ширшого – культурологічного. Наприклад, це може бути перегляд та обговорення

фільмів, вистав, що були поставлені за мотивами художніх творів («Матінка Кураж і її діти», 1955, «Чума», 2014, «Портрет Доріана Грея», 2009 та ін.); документальних фільмів про життя та творчість письменника; картин та скульптур для розкриття сенсорного наповнення творів через образні асоціації (наприклад, при вивченні повісті-притчі «Старий і море» Е. Гемінгвея – однойменні картини В. Сімакова, «Рибалки на морі» В. Тернера, зображень до тексту різних художників), портретів письменників; прослуховування музики, яка дотична до життя самого письменника (спів гімну Оксанії Дж. Орвеллом), наповнення художніх творів (наприклад, при вивченні «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...» Г. Бьоля, «Фути смерті» П. Целана – «Вогняний замок» Д. Мійо, «Мелодія» М. Скорика). Ця діяльність передбачає також інтерпретацію інших видів мистецтва синтезовано із художнім твором, життям письменника, духом епохи. Так розширюється світогляд старшокласників та розвивається вміння самостійно диференціювати доробки різних епох, авторів, інтерпретувати складні символічні структури у всіх видах мистецтва.

По суті, семінари є художніми майстернями, адже пріоритетно практична робота з нанизуванням теорії індуктивним характером фокусує увагу учнів на проведенні самостійної аналітичної, інтерпретаційної, творчої роботи під скеруванням вчителя. Важливою є групова та індивідуальна з наступним обговоренням робота над перекладами, особливо лірики, що розвиває в старшокласників асоціативне, образне мислення, дозволяє їм краще усвідомити версифікаційну складову поезій та попрактикуватись у їхній самостійній креації.

Ефективними методами на уроках-диспутах та семінарах будуть евристична бесіда з наданням вчителем правил толерантної комунікації на таких заняттях; творче читання, стилістичний експеримент під час роботи з текстом; режисерське, творче коментування під час перегляду інших видів мистецтва, що дотичні до вивченого твору; частково-пошуковий (під час пошуку, опрацювання науково-критичних джерел) та дослідницький методи (в підсумковому проєкті наукового характеру з власними інтерпретаційними заувагами).

Важливим є також етап підсумків, на яких визначаються найпереконливіші аргументи, формується основний висновок з усіх виступів учнів, надаються напрямки наступних мікродосліджень та порад щодо креації творчого доробку як наслідку увиразнення своєї інтерпретації. Наслідком проведених диспутів чи семінарів власне на уроці може бути створення кроссенсів, каліграм, інтелектуальних карт, сенканів та схем. А далі учні можуть

створити мультимедійні презентації, сформувати відеоматеріал або будь-який інший творчий проєкт в аспекті популяризації певних культурологічних засад із літературними номінативами.

Робота старшокласників на таких заняттях передбачає вміння комунікувати, висловлювати власні думки, ідеї, залишатись на своїх позиціях, аргументувати їх та толерантно дискутувати.

Дещо схожою до попередніх видів діяльності є конференція, однак вона передбачає повністю запланований хід проведення, а диспути та семінари мають лише гнучкий план занять з можливістю відхилень із з'ясуванням питань, які виникли безпосередньо під час обговорення, або надання дотичних інтерпретаційних зауваг до твору. Водночас диспути та семінари не мають бути затягнені у часі, а чітко організованими та динамічними.

Особливо важливими є такі види діяльності на заняттях із зарубіжної літератури, адже вони стимулюють творчий потенціал: диспут та семінар дозволяють на практиці детальніше розглянути авторську інтенцію, мотиви протагоністів, образосимволічну канву твору, опрацювати переклади, їх проаналізувати та в кінцевому результаті – перетворити власну інтерпретацію певного моменту твору у будь-якому творчому вияві: мультимедіа, аудіо, відеоформаті.

Висновки. Узагальнимо, що уроки-диспути та уроки-семінари націлені на детальніший текстовий аналіз творів, поєднання біографічного, культурологічного підходів при інтерпретації доробку письменника як складника певної епохи та актуальних досі номінативів твору.

Уроки-диспути більше скеровані на аналітичний розв'язок проблемного запитання (з основними двома протилежними напрямками та можливим нейтралітетом), а уроки-семінари відображаються пріоритетно практичною, творчою діяльністю в аспектах роботи зі стилістикою, версифікацією, образним наповненням творів та обговорення проблемного питання з різних сторін, без поділу учнів на опонентів, рецензентів, однак з можливістю надання групам локального завдання історичного, літературознавчого, мистецького, культурологічного характерів з пізнішим синтезуванням знань.

Такі види занять покращують комунікативну, інформаційно-цифрову компетентності, розвивають естетичний смак, вміння інтерпретувати твори різних епох та простежувати їхню символічну канву. Також така діяльність є близькою до університетської та вчить учнів самостійності у пошуково-дослідницькій роботі, покращує критичне, асоціативне, творче мислення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богосвятська А. Урок світової літератури як діалог. *Зарубіжна література*, 2013. № 7-8. С. 77-83.
2. Сфремов С. Роль семінарського заняття у навчальному процесі середньої та вищої шкіл. *Проблеми фізичного виховання і спорту*. 2011. № 3. С. 49-51.
3. Орлова О. Методика навчання зарубіжної літератури: навч.-метод. посіб. для підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» філологічних спеціальностей педагогічних закладів освіти. Полтава: ПНПУ, 2021. 109 с.
4. Удовиченко Л. Методика навчання зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти. Навчальний посібник для підготовки до атестації студентів-філологів. Київ, 2022. 121 с.
5. Штейнбук Ф.М. Методика викладання зарубіжної літератури в школі: навчальний посібник. Київ : Кондор, 2007. 316 с.

REFERENCES

1. Bohosviatska A. (2013) Urok svitovoi literatury yak dialoh. [A lesson in world literature as a dialogue] *Zarubizhna literatura*. № 7-8. pp. 77-83. [in Ukrainian].
2. Iefremov S. (2011) Rol seminarshkoho zaniattia u navchalnomu protsesi serednoi ta vyshchoi shkil. *Problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*. [The role of seminar classes in the educational process of secondary and higher schools] № 3. pp. 49-51. [in Ukrainian].
3. Orlova O. (2022) Metodyka navchannia zarubizhnoi literatury: navch.-metod. posib. dlia pidhotovky zdobuvachiv osvithnoho stupenia «bakalavr» filolohichnykh spetsialnostei pedahohichnykh zakladiv osvity. [Methods of teaching foreign literature: a teaching and methodical manual for the preparation of «bachelor» degree holders in philological specialties of pedagogical educational institutions] Poltava: PNP. 109 p. [in Ukrainian].
4. Udovychenko L. (2022) Metodyka navchannia zarubizhnoi literatury v zakladakh zahalnoi serednoi osvity. [Methods of teaching foreign literature in institutions of general secondary education] Navchalnyi posibnyk dlia pidhotovky do atestatsii studentiv-filolohiv. Kyiv. 121 p. [in Ukrainian].
5. Shteinbuk F.M. (2007) Metodyka vykladannia zarubizhnoi literatury v shkoli: navchalnyi posibnyk. [Methodology of teaching foreign literature at school: study guide] Kyiv : Kondor. 316 p. [in Ukrainian].

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ

Світлана АТАМАНСЬКА (ДЕРКАЧ) ВПЛИВ ВІЙНИ НА ОСВІТУ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ НАСЕЛЕННЯ БУЧАНСЬКОГО РАЙОНУ) КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	4
Ярослав БАЛАНОВСЬКИЙ, Ольга ГОРБОВА, Крістіна СИТНИК ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВЛАСТИВОСТЕЙ ПРЕДСТАВНИКІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ З АТРИБУТИВНИМИ ВИМІРАМИ ЕЛІТИ (КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТ.).....	11
Лілія ГРИНИК, Тарас БАТЮК РЕАЛІЗАЦІЯ ОПЕРАЦІЇ «ЗАПАД» НА ДРОГОБИЧЧИНІ: ДОКУМЕНТАЛЬНЕ СВДЧЕННЯ.....	19
Петро КОТЛЯРОВ, Марія МЕЛЬНИК САКРАЛЬНИЙ ЖИВОПИС ЦЕРКВИ СЯТОГО ЮРА В ДРОГОБИЧІ: СИМВОЛІКА ВІЗУАЛЬНИХ ОБРАЗІВ.....	39

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Уляна БАЛАН, Світлана ПАШУКОВА ПРАКТИКА СКЕТЧІНГУ В УКРАЇНІ: РОЗВИТОК ТА СУЧАСНИЙ СТАН.....	46
Інеса БЕРЕНБЕЙН МЕТАФОРИЧНИЙ СВІТ ПОЕЗІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ В ВОКАЛЬНІЙ ТВОРЧОСТІ ВАЛЕНТИНА КОСТЕНКА.....	51
Тетяна БОЛЬШАКОВА СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НА ФАКУЛЬТЕТІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ХДАК ЗА УМОВ ВОЄННИХ РЕАЛІЙ.....	56
Артем ВЕРЕЩАКА ОСОБЛИВОСТІ ФЕСТИВАЛІВ ЕСТРАДНОЇ ПІСНІ В УКРАЇНСЬКОМУ МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ.....	64
Гао СЯОТЯНЬ ГІБРИДНІ ВІЗУАЛЬНІ ПРАКТИКИ В НЕКАНОНІЧНІЙ СФЕРІ СУЧАСНОГО КИТАЙСЬКОГО ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	69
Лариса ГОРЕНКО, Олена ІВАНЕНКО ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	75
Євген ГУЛА, Єлизавета ДЕРЕВ'ЯНКО, Оксана МАЗНІЧЕНКО СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ФОРМОТВОРЕННЯ ЛОГОТИПІВ В УКРАЇНСЬКИХ БРЕНДОВИХ ПРОДУКЦІЯХ.....	85
Любов ГУНДЕР, Ольга ФАБРИКА-ПРОЦЬКА ТВОРЧИЙ ПОРТРЕТ СЕРГІЯ БОРТКЕВИЧА ЯК ПРИКЛАД ЗБЕРЕЖЕННЯ РИС ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЧУЖИНІ.....	92
Андрій ДЕМ'ЯНЧУК ІСТОРІЯ ЧУДОТВОРНОГО ОБРАЗУ ПРЕСВЯТОЇ ДІВИ МАРІЇ ЗЦПЛЕННЯ ХВОРИХ ТА ЙОГО КОПІЇ В УКРАЇНІ.....	99
Валентина ДРОТЕНКО СТИЛІ І СТИЛІСТИЧНІ МОДУСИ ПОСТМОДЕРНІЗМУ У ВІЗУАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ.....	107
Ольга КАЛЕНЮК, Олександра ПАНФІЛОВА ХУДОЖНЬО-СТИЛІСТИЧНІ ПРИНЦИПИ СУЧАСНОГО ДЕКОРАТИВНОГО ЖИВОПИСУ ВОЛИНІ.....	113
Євгеній КАЛКАТОВ ВЗАЄМОВПЛИВ ВИСОКОЇ МОДИ ТА STREET STYLE.....	117

Ганна КАРАСЬ, Уляна КОНВАЛЮК НОТОВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ САКРАЛЬНОЇ МУЗИКИ В ДІАСПОРІ ЯК ФАКТОР ЗБЕРЕЖЕННЯ ДУХОВНОСТІ І НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ...	126
Сергій КАЧУРИНЕЦЬ, Люція ЦИГАНЮК УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КУЛЬТУРА РАДЯНСЬКОЇ ДОБИ (НА ПРИКЛАДІ НАРОДНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ).....	134
Роман КИКТА ГРАФІКА МИХАЙЛА ДЗИНДРИ: ОБРАЗНО-ТЕМАТИЧНІ ТА ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ.....	142
Світлана КИСЛА, Анна АРЕФ'ЄВА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК СИНТЕЗ МИСТЕЦТВ: ОБРАЗИ ПОСТРЕФЛЕКСІЇ В СЦЕНІЧНІЙ ТВОРЧОСТІ КОМПОЗИТОРІВ.....	154
Дарина КІРИК УКРАЇНСЬКИЙ РАДЯНСЬКИЙ БАЛЕТ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІДЕОЛОГІЇ БІЛЬШОВИЗМУ.....	160
Марія КОВАЛЬ ПЕРШОДЖЕРЕЛО В «БОГОРОДИЧНИХ ДОГМАТАХ» ОЛЕКСАНДРА КОШИЦЯ: МОДЕЛЬ МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНОГО АНАЛІЗУ.....	166
Дмитро КОНИК ТЕМА ДИТИНСТВА У ТРИЛОГІЇ В. НЕСТАЙКА «ТОРЕАДОРИ З ВАСЮКІВКИ» ПРИ РОБОТІ НАД ІНСЦЕНІЗАЦІЄЮ РОМАНУ.....	174
Тарас КОПАНСЬКИЙ, Наталія СЕРГЕЄВА ЕСТЕТИКА КІБЕРПАНКУ У МИСТЕЦТВІ КОМІКСІВ: ВИТОКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВІЗУАЛЬНОЇ МОВИ.....	182
Ксенія КОРОКНАЙ СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В ПРОЕКТУВАННІ ВІЗУАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ АЙДЕНТИКИ ТОПОНІМІВ УКРАЇНИ.....	188
Мар'ян КОРОЛЬ МАПИ МІСТА ОЛЕГА КАПУСТЯКА: СЕМІОТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТА КОМПОЗИЦІЙНА СТРУКТУРА.....	193
Ірина КУРИЛЯК, Анастасія ЧУБІНСЬКА, Віталій БІЛАН СУЧАСНІ ВОКАЛЬНІ ТЕХНІКИ ТА ЇХ ПРОНИКНЕННЯ В АКАДЕМІЧНИЙ СОЛЬНИЙ СПІВ...	200

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Айсель Акіф кизи АДЖАЛОВА АЗЕРБАЙДЖАНСЬКА КОПІЯ «ДИВАНА» КЕМАЛЯ УММІ.....	205
Iryna BASARABA, Iryna BETS, Yurii BETS CURRENT TRENDS IN THE RECOGNITION AND DECODING OF PHRASEOLOGICAL UNITS...	211
Марія БЛОКОПИТОВА АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ <i>CAN</i> ТА <i>COULD</i> В СУЧАСНІЙ ГРАМАТИЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	217
Ольга ДЕМЧУК ТОПОС АМЕРИКИ Й ОБРАЗ <i>ІНШОГО</i> В ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ ВАСИЛЯ МАХНА.....	223
Oleksii DOVHAN WORKING WITH LINGUISTIC MARKERS AND ITS ROLE IN TEXT ANALYSIS BY ARTIFICIAL NEURAL NETWORK CONCERNING CLEANROOM METHOD.....	228
Тетяна ЄВТУШИНА, Ліліана ПРОКОПЕНКО, Лілія ЗОСІМОВА КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ УЧНІВ 7 КЛАСУ ЗА ПРОЄКТОМ «ІНТЕЛЕКТ УКРАЇНИ».....	237
Антон ЄРЕЦЬКИЙ МУЗИЧНИЙ МОТИВ ЯК ОСНОВА МУЗИЧНОЇ МОВИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ.....	245

Ольга ЄФРЕМОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБРАЗУ ПЕНЕЛОПИ У РОМАНАХ МАРГАРЕТ ЕТВУД ТА КОСТАСА ВАРНАЛІСА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	252
Оксана ЗУБЕНКО ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО ЧИТАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ЗДОБУВАЧІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	257
Олена ІЛЬЄНКО, Тетяна МИХАЙЛОВА, Людмила ШУМЕЙКО СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ЗМІНИ В СУЧАСНІЙ КОМУНІКАТИВНІЙ СИТУАЦІЇ.....	264
Наталія КОЛОМІЄЦЬ, Марія МАКОВСЬКА, Діана МІТЬКО КОНЦЕПТ «РОЗВИТОК» У КИТАЄМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	271
Леся КРАВЧЕНКО, Марина ШУТІЙ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ-ДИСПУТІВ ТА УРОКІВ-СЕМІНАРІВ ІЗ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ.....	279
Оксана КРАЙНЯК, Євгенія ІЖКО ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ АКТИВНИХ ТА ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	284
Svitlana MAKUKHINA THE USE OF MODERN DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING.....	289
Yuliia MASLOVA, Viktoriia ULIANOVA NEWSPAPER DISCOURSE AS LINGUISTIC AND COGNITIVE MODELLING OF THE LANGUAGE WORLD PICTURE.....	294
ПЕДАГОГІКА	
Inna APONENKO, Inna LOSHCHYNOVA INTRODUCTION OF COMPETENCY-BASED APPROACH AND ACTIVE TEACHING METHODS IN TEACHING THE LATIN LANGUAGE AND MEDICAL TERMINOLOGY.....	302
Іван АТМАЖОВ ПЕДАГОГІЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	307
Світлана БАДЕР, Марія ПОЧИНКОВА КРИТЕРІЇ Й РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	312
Марія БІЛОКОПИТОВА, Карина ОСТРОВСЬКА ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ГРАМАТИЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	320
Оксана БОРОВЕЦЬ, Олена СІРМАН, Ірина ПОТАШНІЮК ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН КАРДІОРЕСПІРАТОРНОЇ СИСТЕМИ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	324
Катерина БРОВКО СУЧАСНІ ОНЛАЙН-СЕРВІСИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	329
Анатолій БРОВЧЕНКО ДИЗАЙН-ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ ЯК НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ПРОБЛЕМА.....	334
Олександр БРЯНЦЕВ СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ З ПАПЕРОВОЇ ІНЖЕНЕРІЇ.....	339
Сільвія ВАСЬКІВ ЗАСОБИ ПОЛКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ.....	345
Анастасія ВАЩУК ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	349
Aygun Bakikhan gizi VERDIEVA ASSESSMENT OF STUDENT ACHIEVEMENT AS CORE COMPETENCIES OF EDUCATION.....	353

Оксана ВІНТОНЯК ВИРОБЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ УЧИЛИЩ І КОЛЕДЖІВ: НАЦІОНАЛЬНО-ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ ЕТАП 1991–2002 РОКІВ.....	357
Наталія ВОЗЧИКОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ З УСКЛАДНЕННЯМИ РОЗВИТКУ ЯК ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	364
Камілла ВОРОНІНА, Тетяна ВАЛІЙОВА ТЕЛЕКОМУЦІЙНІ ПРОЕКТИ ЯК ОСНОВА НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМУНІКАЦІЇ У НЕМОВНОМУ ЗВО.....	369
Ольга ГАЛЩАН, Тетяна ОСИПОВА РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	377
Emilya Rafiq gizi HUSEINOVA JOINT ACTIVITY OF FAMILY AND SCHOOL IN FORMATION OF PATRIOTISM.....	383
Євген ДУДНИК СТРУКТУРОВАНІ ФОРМИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО МУЗИКУВАННЯ НА УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТАХ У МУЗИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ: ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРАКТИКИ.....	388
Вікторія ЗВЄКОВА ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	392
Світлана ІРИГІНА, Олена ЛЕСНІК КОНВЕРГЕНТНИЙ ПІДХІД ЩОДО СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИРИГЕНТІВ – ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	398
Majid Abdulla ISMIKHANOV, Nazakat Baylar IMAMVERDIYEVA A. S. MAKARENKO ABOUT THE ROLE OF TRADITIONS IN CHILDREN’S COLLECTIVISM.....	405
Віталій КЕМЕНЯШ МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ПРАВОЗНАВСТВА В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....	412
Марина КОМІНА, Ірина ГАВРИШ СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ГОВОРІННЯ В КИТАЙСЬКІЙ АУДИТОРІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.....	420
Роман КОРСАК, Тетяна ГУШТАН, Марія КАШКА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННІЙ СПРАВІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ.....	426

CONTENTS

HISTORY

Svitlana ATAMANSKA (DERKACH) IMPACT OF WAR ON EDUCATION IN UKRAINE (POPULATION OF BUCHA DISTRICT OF KYIV REGION AS AN EXAMPLE).....	4
Yaroslav BALANOVSKY, Olga GORBOVA, Kristina SYTNYK COMPARATIVE ANALYSIS OF THE PROPERTIES OF REPRESENTATIVES OF THE STATE AUTHORITY OF UKRAINE WITH ATTRIBUTIVE DIMENSIONS OF THE ELITE (END OF XX – BEGINNING OF XXI CENTURY).....	11
Liliia HRYNYK, Taras BATIUK IMPLEMENTATION OF OPERATION “WEST” IN DROHOBYCH REGION: DOCUMENTARY EVIDENCE.....	19
Petro KOTLYAROV, Maria MELNYK SACRED PAINTING OF THE CHURCH OF ST. GEORGE IN DROHOBYCH: SYMBOLISM OF VISUAL IMAGES.....	39

ART STUDIES

Uliana BALAN, Svitlana PASHUKOVA TECHNICAL AND AESTHETIC ASPECTS OF UKRAINIAN CONTEMPORARY SKETCHING.....	46
Inesa BERENBEIN THE METAPHORICAL WORLD OF LESYA UKRAINKA’S POETRY IN THE VOCAL WORKS OF VALENTYN KOSTENKO.....	51
Tetiana BOLSHAKOVA STUDENT-CENTERED EDUCATIONAL PROCESS AT THE DEPARTMENT OF MUSICAL ART OF THE KHSAK UNDER THE CONDITIONS OF WARTIME REALITIES.....	56
Artem VERESHCHAKA PECULIARITIES OF POP SONG FESTIVALS IN UKRAINIAN MUSIC.....	64
Gao XIAOTIAN HYBRID VISUAL PRACTICES IN THE NON-CANONICAL SPHERE OF MODERN CHINESE FINE ARTS.....	69
Larisa GORENKO, Olena IVANENKO IDENTIFICATION AND SELF-IDENTIFICATION OF CREATIVE PERSONALITY AS AN OBJECT OF INTERDISCIPLINARY RESEARCH.....	75
Ievgen GULA, Yelyzaveta DEREVIANKO, Oksana MAZNICHENKO MODERN CONCEPTS OF LOGO SHAPIN IN UKRAINIAN BRANDED PRODUCTS.....	85
Liubov GUNDER, Olga FABRYKA-PROTSKA THE CREATIVE PORTRAIT OF SERHIY BORTKEVYCH AS AN EXAMPLE OF PRESERVING THE IDENTITY TRAITS OF UKRAINIAN MUSICAL CULTURE ABROAD.....	92
Andrii DEMIANCHUK THE HISTORY OF THE MIRACULOUS IMAGE OF THE BLESSED VIRGIN MARY, HEALTH OF THE SICK AND ITS COPY IN UKRAINE.....	99
Valentyna DROTENKO STYLES AND STYLISTIC MODES OF POSTMODERNISM IN VISUAL ART.....	107
Olga KALENIUK, Oleksandra PANFILOVA ARTISTIC AND STYLIST PRINCIPLES OF MODERN DECORATIVE PAINTING IN VOLYNM.....	113
Yevhenii KALKATOV THE INTERACTION OF HAUTE COUTURE AND STREET STYLE.....	117

Hanna KARAS, Uliana KONVALIUK SHEET MUSIC PUBLICATIONS OF UKRAINIAN SACRED MUSIC IN THE DIASPORA AS A FACTOR IN PRESERVING SPIRITUALITY AND NATIONAL-CULTURAL IDENTITY.....	126
Serhii KACHURYNETS, Liutsiia TSYHANIUK UKRAINIAN FOLK CULTURE OF THE SOVIET PERIOD (ON THE EXAMPLE OF FOLK CHOREOGRAPHY).....	134
Roman KYKTA GRAPHICS OF MYKHAILO DZYNDRA: FIGURATIVE, THEMATIC AND ARTISTIC FEATURE....	142
Svitlana KISLA, Anna AREFYEVA MUSICAL CULTURE AS A SYNTHESIS OF THE ARTS: IMAGES OF POST-REFLECTION IN THE STAGE CREATIVITY OF COMPOSERS.....	154
Daryna KIRYK UKRAINIAN SOVIET BALLET:A CONTEMPORARY PERSPECTIVE THROUGH THE PRISM OF BOLSHEVISM.....	160
Mariia KOVAL THE PRIMARY SOURCE OF “THE DOGMAS OF THE VIRGIN MARY” BY OLEKSANDR KOSHYTS: MUSICAL AND THEORETICAL ANALYSIS PATTERN.....	166
Dmytro KONYK THE THEME OF CHILDHOOD IN V. NESTAYKO’S TRILOGY “TOREADORAS FROM VASYUKIVKA” WHILE WORKING ON THE NOVEL’S ADAPTATION.....	174
Taras KOPANSKYI, Nataliia SERHEIEVA CYBERPUNK AESTHETICS IN COMIC ART: ORIGINS AND FEATURES OF VISUAL LANGUAGE.....	182
Kseniia KOROKNAI CONTEMPORARY CHALLENGES IN DESIGNING THE VISUAL COMPONENT IDENTITY OF TOPONYMS OF UKRAINE.....	188
Maryan KOROL OLEG KAPUSTYAK’S CITY MAPS: SEMIOTIC ANALYSIS AND COMPOSITIONAL STRUCTURE....	193
Iryna KURYLYAK, Anastasiia CHUBINSKA, Vitalii BILAN MODERN VOCAL TECHNIQUES AND THEIR PENETRATION INTO ACADEMIC SOLO SINGING.....	200

LINGUISTICS. LITERATURE STUDIES

Aysel Akif gizi ADJALOVA AZERBAIJANI COPY OF KEMAL UMMI'S “DIVAN”.....	205
Iryna BASARABA, Iryna BETS, Yurii BETS CURRENT TRENDS IN THE RECOGNITION AND DECODING OF PHRASEOLOGICAL UNITS....	211
Mariia BILOKOPYTOVA ANALYSING THE USAGE OF THE MODAL VERBS <i>CAN</i> AND <i>COULD</i> IN CONTEMPORARY ENGLISH GRAMMAR.....	217
Olha DEMCHUK THE AMERICAN TOPOS AND THE IMAGE OF <i>OTHER</i> IN THE VASYL MAKHNO’S POETRY.....	223
Oleksii DOVHAN WORKING WITH LINGUISTIC MARKERS AND ITS ROLE IN TEXT ANALYSIS BY ARTIFICIAL NEURAL NETWORK CONCERNING CLEANROOM METHOD.....	228
Tetiana YEVTUSHYNA, Liliana PROKOPENKO, Lilia ZOSIMOVA COMPETENCE-ORIENTED TEACHING OF PHRASEOLOGY 7TH CLASS STUDENTS UNDER THE “INTELLECT OF UKRAINE” PROJECT.....	237
Anton YERETSKY THE MUSICAL MOTIVE AS A FOUNDATION OF MUSICAL LANGUAGE THEORETICAL ASPECTS.....	245
Olha YEFREMOVA TRANSFORMATION OF PENELOPE’S IMAGE IN THE NOVELS OF MARGARET ATWOOD AND KOSTAS VARNALIS: A COMPARATIVE ASPECT.....	252

Oksana ZUBENKO DEVELOPMENT OF PROFESSIONALLY-ORIENTED ENGLISH READING SKILLS OF STUDENTS WITH NON-LINGUAL SPECIALIZATIONS.....	257
Olena ILYENKO, Tetiana MYKHAILOVA, Lyudmyla SHUMEIKO STRUCTURAL AND SEMANTICAL CHANGES IN MODERN COMMUNICATIVE SITUATION.....	264
Natalia KOLOMIETS, Mariia MAKOVSKA, Diana MITKO THE CONCEPT OF “DEVELOPMENT” IN CHINESE-SPEAKING POLITICAL DISCOURSE.....	271
Lesia KRAVCHENKO, Maryna SHUTH FEATURES OF LESSONS-DISPUTES AND LESSONS-SEMINARS ON FOREIGN LITERATURE IN UNIVERSITIES.....	279
Oksana KRAINIAK, Yevheniia IZHKO PECULIARITIES OF IMPLEMENTATION OF ACTIVE AND INTERACTIVE METHODS OF LEARNING DURING DISTANCE LEARNING.....	284
Svitlana MAKUKHINA THE USE OF MODERN DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING.....	289
Yuliia MASLOVA, Viktoriia ULIANOVA NEWSPAPER DISCOURSE AS LINGUISTIC AND COGNITIVE MODELLING OF THE LANGUAGE WORLD PICTURE.....	294
PEDAGOGY	
Inna APONENKO, Inna LOSHCHYNOVA INTRODUCTION OF COMPETENCY-BASED APPROACH AND ACTIVE TEACHING METHODS IN TEACHING THE LATIN LANGUAGE AND MEDICAL TERMINOLOGY.....	302
Ivan ATMAZHOV PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL CONDITIONS OF PRESCHOOLERS’ ENVIRONMENTAL EDUCATION.....	307
Svitlana BADER, Mariia POCHYNKOVA CRITERIA AND LEVELS OF FORMATION CRITICAL THINKING OF PERSON.....	312
Mariia BILOKOPYTOVA, Karyna OSTROVSKA PECULIARITIES OF TEACHING ENGLISH GRAMMAR TO STUDENTS OF NON-LINGUISTIC SPECIALITIES.....	320
Oksana BOROSETS, Olena SIRMAN, Irina POTASHNYUK FUNCTIONAL STATE OF THE CARDIORESPIRATORY SYSTEMS OF STUDENTS IN THE PROCESS OF PHYSICAL EDUCATION.....	324
Kateryna BROVKO MODERN ONLINE SERVICES AS A MEANS OF FORMING THE COGNITIVE ORIENTATION OF UNIVERSITY STUDENTS IN THE PROCESS OF LEARNING A FOREIGN LANGUAGE.....	329
Anatoly BROVCHENKO ADULT DESIGN-EDUCATION AS A SCIENTIFIC AND ORGANIZATIONAL PROBLEM.....	334
Oleksandr BRIANTSEV ESSENCE AND STRUCTURE OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE DESIGNERS IN PAPER ENGINEERING.....	339
Silvia VASKIV MEANS OF MULTICULTURAL EDUCATION IN THE EDUCATION OF CHILDREN AND YOUTH.....	345
Anastasiia VASHCHUK INNOVATIVE METHODS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS.....	349
Aygun Bakikhan gizi VERDIEVA ASSESSMENT OF STUDENT ACHIEVEMENT AS CORE COMPETENCIES OF EDUCATION.....	353

Oksana VINTONIAK DEVELOPMENT OF LEGAL FRAMEWORK FOR PROGRESS OF PEDAGOGICAL SCHOOLS AND COLLEGES: NATIONAL TRANSFORMATION STAGE OF 1991–2002.....	357
Natalia VOZCHIKOVA FORMATION OF COMMUNICATIVE ACTIVITY IN CHILDREN OF EARLY AGE WITH DEVELOPMENTAL DIFFICULTIES AS A PROBLEM OF THE MODERN SPECIAL EDUCATION SYSTEM.....	364
Kamilla VORONINA, Tetiana VALIIOVA TELECOMMUNICATION PROJECTS AS A BASIS FOR TEACHING FOREIGN LANGUAGE ELECTRONIC COMMUNICATIONS IN NON LANGUAGE HIGHER EDUCATION INSTITUTION.....	369
Olga GALITSAN, Tatiana OSYPOVA THE ROLE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN SHAPING THE RESEARCH CULTURE OF FUTURE TEACHERS.....	377
Emilyya Rafiq gizi HUSEINOVA JOINT ACTIVITY OF FAMILY AND SCHOOL IN FORMATION OF PATRIOTISM.....	383
Yevhen DUDNYK STRUCTURED FORMS OF INDIVIDUAL MUSIC-MAKING ON PERCUSSION INSTRUMENTS IN MUSIC EDUCATIONAL INSTITUTIONS: PEDAGOGICAL STRATEGIES AND PRACTICES	388
Viktoriia ZVIEKOVA WORKING WITH CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES.....	392
Svitlana IRUHINA, Olena LIESNIK A CONVERGENT APPROACH REGARDING THE ESSENCE AND CONTENT OF THE PSYCHOLOGICAL TRAINING OF FUTURE CONDUCTORS – ACQUIRING HIGHER MUSIC AND PEDAGOGICAL EDUCATION.....	398
Majid Abdulla ISMIKHANOV, Nazakat Baylar IMAMVERDIYEVA A. S. MAKARENKO ABOUT THE ROLE OF TRADITIONS IN CHILDREN’S COLLECTIVISM.....	405
Vitalii KEMENIASH MODEL OF TRAINING OF LAW STUDENTS IN THE CONDITIONS OF MIXED EDUCATION.....	412
Maryna KOMINA, Iryna HAVRYSH THE SPECIFICS OF SPEAKING SKILLS FORMATION IN A CHINESE AUDIENCE DURING LEARNING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE.....	420
Roman KORSAK, Tetiana HUSHTAN, Maria KASHKA PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS IN THE HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS: CURRENT TRENDS AND INNOVATIVE METHODS.....	426

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>